

**Końcowa ocena gospodarki ubiegłego okresu Nadleśnictwa Kliniska dokonana
przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych
w Szczecinie**

Powierzchnia Nadleśnictwa Kliniska na podstawie opisu taksacyjnego wg stanu na dzień 01.01.2008 roku wynosiła 23 875,99 ha, natomiast na koniec minionego okresu tj. na dzień 31.12.2017 roku powierzchnia nadleśnictwa wynosi 23 874,89 ha. W latach 2008-2017 nastąpił spadek powierzchni nadleśnictwa o 1,10 ha. Głównymi przyczynami zmian w powierzchni były: przekazanie gruntów w trybie Ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz.U.2015 poz. 2031); sprzedaż nieruchomości na podstawie art. 38a Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U.2017 poz.788); przejęcie gruntów na podstawie art. 24 ust. 4a Ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa.

Podział gospodarczy oraz wieki rębności przyjęte w poprzednim Planie Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Kliniska sprzyjały prowadzeniu racjonalnej gospodarki leśnej w nadleśnictwie. Wykonanie zadań z zakresu pielęgnowania lasu w wysokości podanej w referacie Nadleśniczego wynikało przede wszystkim z aktualnych potrzeb hodowlano-ochronnych, a także z dbałości o stan sanitarny lasu.

Etat miąższościowy w użytkowaniu rębnym wykonano w 98 %, natomiast w użytkowaniu przedrębnym wykonano w 102 %. Użytki przygodne w cięciach rębnych stanowiły prawie 4 %, natomiast w cięciach przedrębnych stanowiły 9 %. Łącznie wykonano blisko 100 % (99,98 %) etatu miąższościowego użytków głównych zatwierdzonego przez Ministra Środowiska. Etat powierzchniowy cięć w użytkowaniu przedrębnym zrealizowano na poziomie 97 %, głównie z powodu niskiej realizacji CP-P wynoszącej 30%. Etat powierzchniowy cięć w użytkowaniu rębnym wykonano w 96 %.

Przyczyną braku pełnej realizacji etatu cięć w użytkowaniu rębnym było między innymi:

- przekazanie części gruntów, przewidzianych do użytkowania rębного, na inwestycje drogowe;
- ograniczenia związane z ochroną przyrody zaistniałe w czasie expiracji planu urządzenia lasu np. ustalenie przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową czy uznanie ekosystemów referencyjnych;
- stosowania się do ograniczeń związanych z łączną wielkością etatu użytków głównych, określonego w Decyzji Ministra Środowiska.

Omówienie przez Nadleśniczego tego zagadnienia w analizie gospodarki przeszłej uznaję za wyczerpujące, a wykonanie miąższościowe i powierzchniowe użytkowania głównego oceniam bardzo dobrze. Niskie wykonanie CP-P ma odzwierciedlenie w Planie Urządzenia Lasu na kolejne 10-lecie, w którym nie zaplanowano takich wskazań gospodarczych.

Zadania w zakresie pielęgnowania lasu w Nadleśnictwie Kliniska ogółem zrealizowano na poziomie 112 %. W aktualnej ocenie stopnia wypielęgnowania drzewostanów, dokonanej przez Wykonawcę prac urzędniowych, nie stwierdza się drzewostanów zaniedbanych pielęgnacyjnie.

W zakresie działań dotyczących hodowli lasu realizacja odnowień na powierzchniach otwartych na poziomie 77 % wynikała głównie z przelegiwania zrębów w celu uniknięcia szkód od szeliniaka, a także dążenia do uzyskiwania odnowień naturalnych sosny. W ramach odnowień na powierzchniach otwartych Nadleśnictwo Kliniska uznało 33,26 ha powierzchni zredukowanej odnowień naturalnych sosny.

Realizacja odnowień pod osłoną w rębniach złożonych na poziomie 65 % związana jest z niepełną realizacją powierzchniową użytkowania w rębniach złożonych na skutek między innymi inicjowania odnowień naturalnych Bk w rębniach II, z wydłużonym okresem oczekiwania na jego dobry urodzaj a także przelegiwania młodników po ciecicach uprzążających w rębni IIIA.

Na terenie Nadleśnictwa Kliniska na dzień 31.12.2017 r. nie odnotowano upraw i młodników niezgodnych ze składem pożądanym oraz upraw przepadłych. Uprawy i młodniki częściowo zgodne ze składem pożądanym zajmują łącznie powierzchnię 8,66 ha. Pozytywnym czynnikiem, wynikającym z prowadzenia gospodarki leśnej w ubiegłym okresie jest wysoki stopień pokrycia upraw i młodników wynoszący 86 %. Uprawy i młodniki po rębniach złożonych zajmują powierzchnię ok. 615 ha, a ich przeciętne pokrycie wynosi ponad 83 %.

W wyniku realizacji zadań określonych w poprzednim Planie Urządzenia Lasu nastąpił znaczący wzrost drzewostanów o budowie pionowej klasy odnowienia (KO) z 651 ha wg stanu na 01.01.2008 r. do wysokości 1054 ha wg stanu na 31.12.2017 r. Powierzchnia drzewostanów o budowie pionowej klasy do odnowienia (KDO) wg stanu na 01.01.2008 r. wynosiła 106 ha, natomiast wg stanu na 31.12.2016 r. blisko 186 ha. W drzewostanach tych prowadzone są bieżące cięcia głównie w rębniach gniazdowych.

Poprawie uległa jakość prac odnowieniowych, skuteczność zabezpieczeń przed szkodami ze strony zwierzyny oraz jakość materiału sadzeniowego. Wszystkie te czynniki miały wpływ na wykonanie powierzchniowe projektowanych poprawek i uzupełnień na poziomie zaledwie 28 % planu. Wykonanie melioracji agrotechnicznych na poziomie 128% jest wynikiem rzeczywistych potrzeb lasu w tym zakresie.

Szkody w uprawach i młodnikach od zwierzyny powodowane były głównie przez jelenia. Szkody charakteryzują się dużą koncentracją powodowaną, zaznaczającą się w ostatnich latach, presją ze strony wilka. W celu ograniczenia szkód powodowanych przez zwierzynę łowną główny nacisk położono na utrzymanie liczebności zwierzyny płowej oraz jej struktury wiekowej i płciowej na optymalnym poziomie. Na uwagę zasługuje fakt wysokiego przeciętnego wskaźnika realizacji odstrzału jelenia kształtującego się na poziomie 97,9 % (sarna 98,1 %, dzik – 87,9 %). Pozytywnie oceniam wskaźnik realizacji odstrzału jelenia i sarny oraz znaczny wzrost pozyskania jelenia w ostatnich latach. Konieczność ograniczenia szkód w uprawach rolnych oraz

zagrożenia od ASF skutkuje zwiększonym pozyskaniem dzików w ostatnich latach, co również oceniam pozytywnie.

W minionym 10-leciu Nadleśnictwo Kliniska uczestniczyło w realizowanym przez Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu projekcie związanym z inwentaryzacją zwierzyny grubej pod nazwą: „Ocena zagęszczenia jeleniowatych i dzików, dynamika liczebności i zarządzanie populacjami kopytnych na terenie RDLP w Szczecinie w okresie obowiązywania WŁPH na lata 2007 – 2017”. Realizowany projekt ma na celu doprowadzenie do rzetelnego określenia liczebności zwierzyny grubej na potrzeby prawidłowego gospodarowania populacjami i utrzymania ich na poziomie, który nie będzie powodował szkód istotnych w uprawach i drzewostanach. Ponadto Nadleśnictwo podjęło się realizacji eksperymentalnego programu rozgradzania upraw i młodników przy jednoczesnym monitorowaniu szkód wyrządzanych przez zwierzynę.

W ostatnich latach na terenie Nadleśnictwa Kliniska zaznacza się szkodliwa działalność bobra w drzewostanach w pobliżu cieków wodnych. W ramach przeciwdziałania szkodom od bobrów Nadleśnictwo wraz z Zarządami Kół Łowieckich, (których obwody znajdują się na terenie administrowanym przez Nadleśnictwo Kliniska) wystąpiło z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie o odstrzał bobrów. Dyrektor RDOŚ wydał stosowną decyzję zezwalającą na odstrzał bobrów.

W minionym 10-leciu na terenie Nadleśnictwa nie wystąpiły szkody o znaczeniu gospodarczym spowodowane występowaniem szkodników pierwotnych sosny. W latach 2012-2014 stwierdzono występowanie pędzika przedzimka na łącznej powierzchni 77,30 ha. Obecność jego nie spowodowała jednak szkód o znaczeniu gospodarczym, drzewa zregenerowały aparat asymilacyjny w kolejnych sezonach wegetacyjnych.

Ze strony grzybów patogenicznych największe znaczenie miała opieńka ciemna oraz osutka sosny występująca przede wszystkim w drzewostanach założonych na gruntach porolnych.

W minionym okresie zaobserwowano również powstawanie szkód powodowanych przez podtopienia oraz zalania. Zakłócenie stosunków wodnych powodowane było powiązane często z działalnością bobrów niszczących infrastrukturę melioracyjną. W latach 2014 i 2015 wystąpiły szkody w drzewostanach od okresowo pojawiających się silnych wiatrów. Działania Nadleśnictwa w zakresie ochrony lasu oceniam jako skuteczne i właściwe.

Nadleśnictwo Kliniska w minionym 10-leciu zaliczono do pierwszej kategorii zagrożenia pożarowego. Przyczyny powstałych pożarów lasu, w zdecydowanej większości, w sposób bezpośredni lub pośredni, związane są z działalnością człowieka (m.in. brak ostrożności, podpalenia). Potencjalnym zagrożeniem pożarowym jest wzmożona penetracja lasu przez turystów. Szczególnym okresem pod tym względem jest okres letni i jesienny, w którym ma miejsce wzmożona penetracja terenów leśnych ze strony grzybiarzy. Innym potencjalnym zagrożeniem pożarowym są przebiegające przez tereny leśne drogi publiczne – krajowe S3, S6 i wojewódzkie 112 i 113, a także linie kolejowe nr 401 relacji Kliniska – Świnoujście.

Podsumowując przeprowadzoną ocenę gospodarki przeszłej w Nadleśnictwie Kliniska należy stwierdzić, iż realizacja zadań wynikających z zatwierdzonego Planu Urządzenia Lasu, przebiegała zgodnie z założeniami tego planu. Realizowano działania zmierzające do zachowania trwałości i zabezpieczenia stanu sanitarnego lasu.

Nadleśnictwo Kliniska od 1996 r. należy do Leśnego Kompleksu Promocyjnego (pierwotnie LKP „Lasy Puszczy Bukowej i Goleniowskiej”, w 2004 r. LKP powiększono i nadano mu nazwę LKP „Puszcze Szczecińskie”). Nadleśnictwo doskonale sprostало wyzwaniu jakim jest gospodarowanie w pobliżu kilku dużych aglomeracji miejskich: Szczecina, Stargardu, Goleniowa. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społeczeństwa, oprócz szerokiego udostępnienia swojego terenu, prowadzi na ogromną skalę edukację leśną społeczeństwa (**Ośrodek Edukacji Przyrodniczo-Leśnej przy Nadleśnictwie Kliniska**).

Przeciętny wiek drzewostanów w nadleśnictwie podniósł się z 56 lat do 60 lat. Wzrost przeciętnego wieku nie jest duży, jednak powoduje zaburzenie relacji pomiędzy przeciętnym wiekiem drzewostanów Nadleśnictwa a połową orientacyjnego średniego wieku rębności drzewostanów. Różnica wynosi obecnie 9 lat co jest odstępstwem. Sytuacja ta jest zjawiskiem niekorzystnym i nie powinna pogłębiać się do stanu powodującego znaczne odstępstwo czyli powyżej 15 lat. Analizowana sytuacja znajduje odzwierciedlenie w nowym Planie Urządzenia Lasu poprzez wzrost etatu użytkowania rębego.

Przeciętna zasobność drzewostanów w Nadleśnictwie Kliniska w ostatnim dziesięcioleciu wzrosła o 24 m³/ha z 256 m³/ha na do 280 m³/ha.

Gospodarkę przeszłą, jak i wykonanie zadań wynikających z Programu Ochrony Przyrody, ogólnie oceniam jako prawidłowe. W najbliższym okresie należy zwrócić uwagę na utrzymanie wysokiego poziomu racjonalnej gospodarki leśnej oraz zwrócić szczególną uwagę na pełną realizację etatu cięć w użytkowaniu rębnym.

Należy stwierdzić, iż zadania planowe w minionym dziesięcioleciu w Nadleśnictwie Kliniska realizowano zgodnie z postanowieniami zawartymi w ustawie o lasach.

DYREKTOR
REGIONALNEJ DYREKCJI LASÓW PAŃSTWOWYCH
Sławomir Wencel